

СТАНОВИЩЕ

от доц. д.н. Стоил Мавродиев, Югозападен университет „Неофит Рилски“, Благоевград
върху дисертационен труд за присъждане на образователната и научна степен „доктор“

в област на висше образование 3. Социални, стопански и правни науки

професионално направление 3.2. Психология

докторска програма „Културна и диференциална психология“

Автор: Любомира Ивайлова Цветкова

Тема: „Личностни и професионални детерминанти на алекситимията“

Научен ръководител: проф. д.пс.н. Ирина Зиновиева, СУ „Св. Климент Охридски“

Общо представяне на процедурата и докторанта

Представеният от Любомира Цветкова комплект материали на хартиен носител е в съответствие със Закона за развитие на академичния състав в Р. България, Правилника за прилагането му, както и с нормативната база на СУ „Св. Климент Охридски“, и включва дисертация, автореферат, автобиография, списък с публикации и др. Процедурата е законосъобразна.

Актуалност на тематиката

Въпросът за връзката между емоциите, когнициите и поведението е сложен, и многостранно детерминиран. Осъзнаването и управлението на собствените емоции, разпознаването на емоциите у другите е въпрос на емоционална и социална компетентност, интегритет на психичните функции, и личностна зрялост. Конструктът „алекситимия“, както добре отбелязва докторантката, има различни измерения. Разглеждането на връзката между алекситимията и личностни модели, а също установяването на професионалните детерминанти като предиктори за алекситимия е предметът на дисертационното изследване. Изследването на тези взаимовръзки има не само теоретично, но и подчертано практическо значение.

Всичко това ми дава основание да оценя концепцията на дисертационния труд като оригинална, още повече, че подобно изследване не е реализирано у нас. Темата е актуална и значима не само за психологичната наука, и практика, но и за други науки и сфери от живота.

Познаване на проблема

Любомира Цветкова има задълбочени експертни познания, свързани с феноменологията на алекситимията. Тя е успяла да проследи и покаже чрез емпиричното изследване каузалните връзки между алекситимията и другите психични феномени, а от тук отражението ѝ

върху адаптацията и функционирането на личността на различни равнища. Компетентно реализираното теоретико-емпирично изследване показва сложността на алекситимията, нейната детерминираност от личностните черти. В същото време са проучени професионални фактори, като потенциални предиктори за алекситимия. Изследването има още един фокус, изразяващ се в търсене на връзка между основния конструкт и удовлетвореността от живота, и професионалното благополучие.

Методика на изследването

Осъществено емпирично изследване стъпва върху добре осмислен и ясно формулиран теоретичен модел, представен и графично. Отлично впечатление прави факта, че са използвани осем психологични теста, като част от тях са адаптирани за български условия.

Обща оценка на дисертационния труд

Дисертационният труд има класическа структура и е разгърнат в общ обем от 211 страници. В първа глава е изяснена спецификата на конструкта „алекситимия“ и връзката му с когнициите. Представени са доказателства за влиянието на алекситимията върху психосоматиката, а от тук и върху абнормното функциониране. Добре са изяснени неврофизиологичните основи на разглеждания феномен, а също и видовете алекситимия. Впечатлява проучването на десетки диагностичните инструменти за изследване на конструкта, в т.ч. проективни методи.

Изключително подробно и задълбочено е разгледан въпроса за разпространението на алекситимията сред различни популации.

В друг основен параграф са представени връзки между алекситимията и чертите от личностните модели „Голямата петорка“ и „Тъмната триада“.

Специално внимание е отделено на бърнаут синдрома и алекситимията.

Основният конструкт е разгледан и във връзка с удовлетвореността от живота.

В края на теоретичното проучване докторантката прави свое обобщения, от което проличават аналитичните й способности. Литературният обзор е задълбочен, целенасочен и информативен.

Дизайнът на изследването разкрива една добре осмислена и оригинална концепция. Целите са ясно формулирани. Издигнатата основна хипотеза е диференцирана в четири групи под хипотези, което намирам за много добър подход.

Инструментариумът е подбран добре и съответства на целите, хипотезите и спецификите на изследваните лица. Извадката е достатъчна на брой.

Коректно и подробно са представени психометричните характеристики на тестовете, в т.ч. от процедурата при адаптацията на част от тях. Любомира Цветкова има отлични умения и познания по отношение на статистическата обработка на тестове и интерпретация им.

Представени са данни за различия в разпространението на алекситимията по пол, възраст, здравен статус, професия, образование и др.

Основен акцент в анализа е разкриването на каузалност между алекситимията и някои от чертите от моделите за личност „Тъмната триада“ и „Голямата петорка“. Получени са интересни резултати в това отношение.

Установени са връзки на алекситимията със стиловете на привързаност, а също с професионалните характеристики като бърнаут синдрома, възприетия стрес и професионалното благополучие.

Безспорна ценност представлява параграфът, в който са доказани предикторните възможности на личностните модели, стилът на привързване и професионалните характеристики за алекситимия.

Изследвано е и влиянието на алекситимията върху удовлетвореността от живота.

По много убедителен начин е показано дали и в каква степен се потвърждават издигнатите хипотези.

Анализът на резултатите от проведеното емпирично изследване се отличава с прецизност на мисълта и дълбочина. Същият е изключително подробен и диференциран.

Приноси:

Приемам самооценката на приносите, формулирани от Любомира Цветкова. Със своята работа тя дообогатява съществуващите знания, поставят нови ракурси на изследвания и за първи път представя данни за българската популация.

Преценка на публикациите и личния принос на докторанта

Публикациите са пряко свързани с темата на дисертацията и са поместени в научни издания (Годишници и Сборници от научни конференции). Те покриват изискуемите 30 точки по наукометричните показатели.

Дисертационния труд е дело на докторантката. Работата е едностилова, приносите и получените резултати са нейна лична заслуга. Не се установяват данни за плагиатство.

Автореферат

В структурно и съдържателно отношение авторефератът отразява коректно текстът на дисертацията. Представени са основните теоретични постановки, дизайна и резултатите от собственото проучване.

Препоръки за бъдещо използване на дисертационните приноси и резултати

Препоръчвам на авторката да публикува настоящето изследване под формата на монография.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Дисертационният труд е реализиран на високо научно равнище и отговаря на утвърдените стандарти за подобна работа; съдържа оригинални научно-теоретични и научно-приложни резултати. Същият отговаря на националните минимални изисквания.

Любомира Цветкова притежава отлични изследователски компетентности и психологична подготовка.

Предвид на горното, убедено давам своята положителна оценка за проведеното изследване, и ще гласувам ЗА присъждането на образователната и научна степен ‘доктор’ на Любомира Ивайлова Цветкова по област на висше образование: 3. Социални, стопански и правни науки, професионално направление 3.2. Психология; научна специалност „Културна и диференциална психология“.

23.06.2023 г.

Изготвил становището:

доц. д.н. С. Мавродиев